

УДК 330:636:637.02

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

А.М. Угнівєнко, доктор сільськогосподарських наук, професор
*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Україна*

Протягом майже 50 років (від початку 70-х років минулого століття до сьогодення) виробництво яловичини в м'ясному скотарстві в більшості господарств України здійснювали не рентабельно. Тому, метою цієї роботи було встановити причини його збитковості та обґрунтувати заходи щодо поліпшення економічних показників. Для цього проаналізували досвід передових господарств держави та джерела літератури щодо ефективного виробництва яловичини у м'ясному скотарстві.

Головним недоліком м'ясної худоби є обмежена продуктивність корови, оскільки до відлучення вона вирощує максимум одне теля за рік. Від молочної, окрім теляти, отримують ще й молоко. За не раціонального господарювання економічна ефективність м'ясного скотарства в два, іноді в три рази нижча, ніж молочного. Ознаки відтворювання на економічні показники впливають у 5 разів більше, ніж середньодобовий приріст і в 10 разів більше ніж маса і якість туші [8]. Головними факторами зменшення собівартості приросту у м'ясному скотарстві є збільшення кількості та живої маси потомків на час відлучення і зменшення витрат на утримання тварин основного стада. Тому, м'ясна продуктивність у м'ясному скотарстві не є основною.

На прибуток у м'ясному скотарстві на 65-70 % впливає собівартість приросту і лише на 30-35 % виручка від реалізації продукції. Його рентабельність залежить від кількості і маси телят на час відлучення, відсотка теличок у загальній кількості відлученого приплоду, річних витрат на утримання корів «зі шлейфом», ціни на телят [2].

Ефективність м'ясного скотарства можливо підвищувати вкладенням коштів не у будівництво добротних приміщень, а на створення високопродуктивних пасовищ. За утримання та отелення самиць на випасі вони найкраще готують себе до отелення, мають найменше захворювань статеві системи [9], кращу молочність та відтворювальну здатність [5]. Утримувати і випасати худобу ротаційно на пасовищі бажано протягом доби, зокрема і в нічний період за використання електропастухів. Щоб скоротити на 50 % витрати на утримання м'ясної худоби взимку необхідно подовжувати період її випасання по отаві, валках однорічних культур, кукурудзі, залишках соломи та половин від зернових культур. Зимом утримувати м'ясну худобу доцільно у приміщеннях полегшеного типу та на вигульових майданчиках або у лісі за використання глибокої незмінної підстилки і курганів. У сухому місці,

захищеному від вітру, м'ясні корови обходяться без приміщень за достатньої забезпеченості їх грубими кормами.

Основною ознакою продуктивності у м'ясному скотарстві є збережене телят до відлучення [6], яку ще називають [7] ефективність відтворювання. З практичної точки зору її визначають як діловий вихід (%) приплоду на час відлучення на 100 корів і телиць, виділених для запліднення. Критичною межею, після якої відбувається обвал економіки м'ясного скотарства є вихід ділових телят менше 75-80 голів від 100 самиць, або 80-85 від ста корів і нетелей. Собівартість 1 ц приросту живої маси телят знижується на: 20,19 грн – за збільшення збереження телят до відлучення на 1%; 0,85 грн – за підвищення живої маси телят на час відлучення на 1 кг; 0,54 грн – за збільшення виходу телят на 100 корів на 1%; але підвищується на 0,07 грн за збільшення живої маси молодняку у віці 15 міс. на 1 кг [3]. Однією з основних причин смертності приплоду до відлучення, яка найбільше впливає на собівартість приплоду, є дисточія (тяжкі отелення). На перші три дні після народження телят припадає 68 % їх загибелі. За ускладнення родів частка перинатальної смертності зростає у 4-5 разів.

Застосування спорідненого спаровування за чистопородного розведення призводить до зменшення кількості ділового приплоду, порівняно з аутбридингом [1], тому в товарному м'ясному скотарстві чистопородне розведення небажане через знижену кількість життєздатність інбредних телят, їх чутливість до несприятливих умов годівлі та утримання і підвищену смертність (особливо до 3-х місяців). У товарних стадах м'ясної худоби доцільно використовувати лише помісних (кросбредних) двохпородних і трьохпородних тварин, які проявляють ефект гетерозису за відтворювальною здатністю, молочністю та м'ясною продуктивністю.

Отелення м'ясних корів слід проводити у найсприятливіший для цього сезон – пізньою зимою і ранньою весною. За цього проявляються найкращі у корів відтворювальна здатність і молочність, у телят – збереженість і ріст [4]. Ці фактори сприяють підвищенню економіки м'ясного скотарства до 20 %. Усіх народжених у зазначений сезон телиць (окрім санітарного браку) необхідно вирощувати для ремонту за середньодобових приростів від 700 до 750 г та спаровувати (осіменяти) у віці від 13 до 15 місяців. Від запліднення телиць у цьому віці корови дають за життя від 22,6 до 46,2 % більше ділових потомків на час відлучення.

Таким чином, наявність лише м'ясної худоби не означає, що є м'ясне скотарство. Тільки спеціалізовані м'ясні породи та їх помісі, плюс перелічені вище основні елементи екстенсивної технології, та уміння управляти тваринами в стадах у сукупності зумовляють економічну ефективність виробництва яловичини від м'ясної худоби.

Список використаних джерел

1. Носевич Д.К., Крук О.П., Угнівенко А.М., Колісник О.І. Наукові та практичні основи використання інбридингу у м'ясному скотарстві: Монографія. К.: ЦП «Компринт», 2023. 172 с.
 2. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Кос Н.В. М'ясне скотарство: Підручник. К.: «ЦП Компринт», 2020. 536 с.
 3. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Носевич Д.К. Наукові і практичні основи підбору батьків у спеціалізованому м'ясному скотарстві: Монографія. К.: ЦП «Компринт», 2021. 400 с.
 4. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Носевич Д.К., Прудніков В.Г., Антонюк Т.А. Біологія великої рогатої худоби м'ясних порід: Монографія. К.: ЦП «Компринт», 2020. 607 с.
 5. Угнівенко А.М., Кос Н.В., Колісник О.І. Управління виробництвом продукції м'ясного скотарства: Навчальний посібник. К.: «ЦП Компринт», 2019. 332 с.
 6. Kirkpatrick F.D. The effect of weaning and reproduction on profit. *Limousin Journal*, 1981. Vol. 11(4). P. 446-454.
 7. Lasley J.F. *Genetics of Livestock Improvement*. Department of Animal Husbandry University of Missouri. 3-rd edition. Prentice-Hoall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 07632, 1982. 392 p.
 8. Minish G., Fox D. *Beef production and management*. Reston publishing, JNC. A. Prentice-Hall company Reston, Virginia, 1986. 478 p.
 9. Ugnivenko A., Demchuk S., Nosevych D., Bondarenko G. Duration of calving stages in beef cows under different housing systems. *Indian Journal of Animals Science*, 2020. P. 1531-1534.
-

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ**

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**ФАКУЛЬТЕТ ТВАРИННИЦТВА ТА
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА ТА М'ЯСА**

НАУКОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТВАРИННИЦТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 95-річчю від дня народження доктора
сільськогосподарських наук,
професора, академіка УАН
Григорія Олександровича Богданова
6-7 березня 2025 р.**

Київ - 2025

УДК 636:001.8«XXV»(092)
М 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Наукові і технологічні виклики тваринництва у XXI столітті*», присвяченої 95-річчю від дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка УААН Г. О. Богданова, м. Київ, НУБіП України, 6-7 березня 2025 року. 192 с.

Матеріали конференції подано у авторській редакції.